

Concert 30 september 2006

**Dmitri Ferschtman en
Mila Baslawskaja**

**De Dialoog
Ermelo**

1e Randmeerconcert - seizoen 2006/2007
zaterdag 30 september 2006 20.00 uur
De Dialoog—Ermelo

Dmitri Ferschtman - cello
Mila Baslawskaja - piano

PROGRAMMA

Robert Schumann (1810-1856)
Fünf Stücke im Volkston opus 102

Mit Humor
Langsam
Nicht schnell
Nicht zu schnell
Stark und markiert

Ludwig van Beethoven (1770-1827)
Sonate nr 3 in A gr.t. opus 69

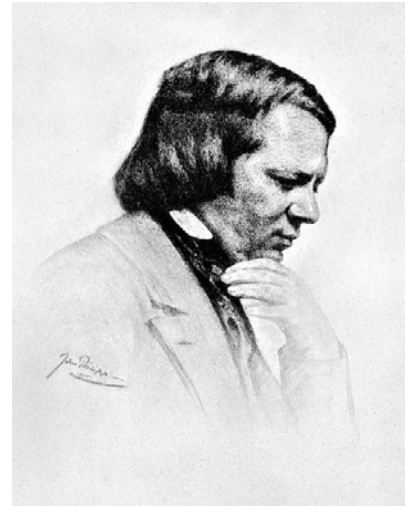
Allegro ma non tanto
Scherzo. Allegro molto
Adagio cantabile-Allegro vivace

Sergei Rachmaninov (1873-1943)
Selectie uit '**Romances**'

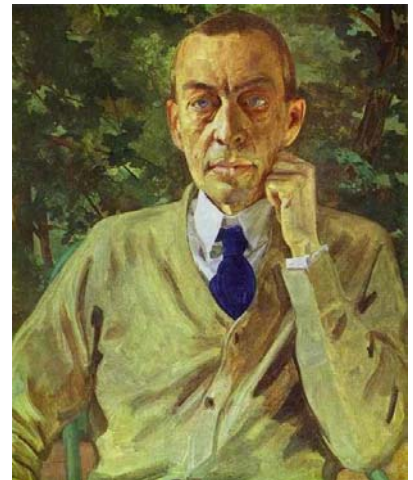
'In de stilte van de mysterieuze nacht' opus 4
'Schoonheid, zing niet voor mij' opus 4
'Eenzaamheid' opus 21
'De Sering' opus 21
'Lente stromen' opus 14

Dmitri Sjostakovitsj (1906-1974)
Sonate in d kl.t. opus 40

Allegro non troppo
Allegro
Largo
Allegro

Robert Schumann

Sergei Rachmaninoff

Dmitri Sjostakovitsj

Over de musici

Dmitri Ferschtman en Mila Baslawskaja werden beiden geboren in Moskou en studeerden aldaar aan de Centrale Muziekschool en aan het Conservatorium. Al vroeg gaven zij vele recitals in Rusland, en speelden samen met musici als Natalia Gutman, Oleg Kagan, Gidon Kremer en Joeri Basjmet. Dmitri Ferschtman maakte deel uit van het in 1966 opgerichte Glinka Kwartet, waarmee hij in alle delen van de wereld optrad.

In 1978 verlieten Dmitri Ferschtman en Mila Baslawskaja de Sovjet-Unie en vestigden zich in Nederland. Hier werd hun actieve concertleven voortgezet. Ook als solist gaf Dmitri Ferschtman veel concerten, zowel in als in het buitenland. Dmitri Ferschtman is hoofdvakdocent aan de conservatoria van Amsterdam en Den Haag. Mila Baslawskaja is docente aan het Rotterdams en het Amsterdams Conservatorium.

Enkele gedachten bij dit concert

Dit programma wordt gekenmerkt door lyriek. De sonate van Beethoven is lyrisch en dat geldt ook voor de sonate van Sjostakowitsj, terwijl dat voor beide nou juist niet kenmerkend is. En om het nog lyrischer te maken horen we de superromantische stukjes van Schumann en Rachmaninov. Voor wie meer wil lezen over de componisten: op de internet-encyclopedie Wikipedia staan goede artikelen over alle vier de componisten van dit recital.

Beethoven heeft als eerste sonates geschreven waarin de cello als melodie-instrument voorkomt. Tussen grofweg 1700 en 1800 veranderde de gamba tot cello. De gamba is zachter van klank en wordt tussen de benen geklemd. (Op 14 april 2007 krijgen we in onze serie een fantastische gambist in Zeewolde.) Die verandering had te maken met de grotere zalen, waarin gespeeld moest worden: de burgerij wilde ook muziek horen, de zalen in de paleizen werden ook groter. De wens tot deze sonates kwam van de cellisten en hun bewonderaars en ondersteuners.

Beethoven schreef vijf sonates voor piano en cello, twee vroege (opus 5), twee late (opus 102) en één in zijn middenperiode, opus 69. Beethoven werkte in die periode ook o.a. aan de vijfde symfonie en de drie strijkkwartetten opus 59.

Het eerste deel heeft twee thema's die beide eerst door de cello worden gespeeld en daarna herhaald door de piano. Het tweede deel is een scherzo, met sterke syncopen (de klemtoon op 'verkeerde' tel). Het scherzo heeft een originele vorm. Normaal was in die tijd dat het scherzo afgewisseld wordt met een trio en daarna wordt het begin herhaald: een a-b-a vorm. Hier noemt Beethoven het b-stukje geen trio, en hij verandert ook de vorm: a-b-a-b-a. Het a-stuk is steeds in majeur (opgewekte toonsoort) het b-stukje steeds in mineur (wat droeviger).

Het lijkt te komen tot een langzaam deel (cantabile = zingend), maar dat blijkt slechts een opmaat te zijn voor een briljante finale met heerlijke melodieën.

Sjostakovitsj is op 25 september 1906, vrijwel precies honderd jaar geleden, geboren. Hij was dus een jonge man in de woelige tijd na de revolutie van 1917 die van Rusland een communistisch land maakte. Daaraan kwam een einde met de komst van Stalin als dictator in 1936. Sjostakowitsj heeft geen gemakkelijk leven gehad. (Volkov heeft 'getuigenissen' van Sjostakovitsj opgeschreven. De gevolgen van de terreur van Stalin op het dagelijks leven van de kunstenaars en intellectuelen wordt daarin huiveringwekkend beschreven. Veel vrienden werden door de politie opgehaald en kwamen nooit meer terug. Familie kreeg niets over hun lot te horen. Het cynische en sarcastische van de muziek van Sjostakovitsj wordt de laatste decennia in dat licht gezien.)

Sjostakovitsj schreef één sonate voor cello en piano. Hij schreef deze sonate in 1934, nadat hij veel succes had gehad met zijn opera 'Lady Macbeth uit Mtsensk'. Ook dit is een lyrische sonate, waarin het sarcasme of het bijtend cynisme dat veel werken van Sjostakovitsj kenmerkt, juist geheel ontbreekt. De sonate opent met een thema dat zowel opgewonden als melancholiek is.

Het tweede thema is bijna breekbaar en wordt eerst door de piano gespeeld. Het tweede deel lijkt wel een wals. Het trio contrasteert er mooi mee, luchtig met mooie glissandi (glijdende tonen) in de cello. Het derde deel, largo (= breed, langzaam), is wat desolaat van sfeer. Het vierde deel is in mineur en lijkt een perpetuum mobile. De sonate werd op 25 december 1934 voor het eerst gespeeld, met de componist aan de piano. Sjostakovitsj was een uitstekend pianist. Ik weet niet of de musici van vanavond Sjostakovitsj persoonlijk gekend of ontmoet hebben. Ik hoop dat ze daarover iets willen vertellen.

Schumann schreef prachtige muziek, waaronder vele schitterende liederen. Bij deze stukjes schreef hij: langzaam, niet snel en met veel toon spelen, niet te snel, enzovoort. Ze raken de luisteraar recht in het hart, een prachtig begin van dit concert vol lyrische muziek. Schumann schreef ze in 1849, toen hij een zeer productieve periode kende na (weer) een diepe depressie.

Rachmaninov schreef als jonge componist een flink aantal liederen die hij (net als veel andere Russische componisten) romances noemde. Veel van die liederen zijn erg mooi, al zijn ze maar bij weinig mensen bekend. Dat maakt het extra leuk dat deze van oorsprong Russische musici deze romances nu door de cello laten zingen.

'In de stilte van de mysterieuze nacht' opus 4: En lang zal ik nog, in de stilte van de mysterieuze nacht, de duisternis verdrijven met het roepen van jouw naam.

'Schoonheid, zing niet voor mij' opus 4: "...de liederen van triest Georgië". Een herinnering aan een mooier leven, een verloren moederland.

'Eenzaamheid' opus 21: Waarom klopt mijn hart zo snel? Wat hoor ik in het eenzame huis? Het is niets. Eenzaamheid en armoede. De klok slaat middernacht.

'De Sering' opus 21: De stamper van de seringbloem brengt geluk, zo zegt het Russische bijgeloof. In dit gedicht gaat iemand 's ochtends de tuin in om het geluk in de sering te zoeken, want ander geluk heeft hij niet.

'Lente stromen' opus 14: Stromende beekjes door de sneeuw kondigen de lente aan.

Wouter Molendijk, 30 september 2006